

УДК 631.531:633.11:633.14

Волошин В.М., к.с.-г.н., завідувач відділу первинного та елітного насінництва**Костенко О.І.**, к.с.-г.н., с.н.с., заступник директора з інноваційної та наукової діяльності**Шаповал А.В.**, к.с.-г.н., с.н.с., провідний науковий співробітник**Мазур В.О.**, провідний агроном

Національний науковий центр «Інститут землеробства НААН»

E-mail: Voloshun.v@ukr.net

ВПЛИВ ПІСЛЯДІЇ БІОПРЕПАРАТІВ НА ПОКАЗНИКИ ПОЛЬОВОЇ СХОЖОСТІ РОСЛИН ОЗИМИХ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Підвищення ефективності селекції та насінництва має надзвичайно велике значення у стабілізації роботи агропромислового комплексу, вирішенні долі економічної незалежності України. Створення нового покоління сортів та гібридів дає змогу отримувати не тільки високі врожаї сільськогосподарських культур, а й значно поліпшити якість продукції та підвищити її конкурентоспроможність. Сучасна технологія насінництва має забезпечувати отримання насінневого матеріалу з високими показниками врожайних властивостей і посівних кондицій. В Україні, враховуючи потужний науковий і виробничий потенціал рослинницької галузі, існує можливість масштабного застосування біологічного землеробства з метою виробництва екологічно чистої продукції для внутрішнього та зовнішнього ринків.

Мета роботи – дослідити вплив післядії біопрепаратів на показники польової схожості рослин озимих зернових культур (тритикале озимого та жита озимого).

Дослідження проводили у 2019-2020 рр. у польовому досліді відділу первинного та елітного насінництва на дослідному полі ННЦ «Інститут землеробства НААН». Об'єкт дослідження є насінництво жита озимого сортів 'Сіверське', 'Інтенсивне 99'; тритикале озимого сортів 'Мольфар', 'Поліський 7' (оригінація ННЦ «ІЗ НААН»); післядія біопрепаратів Біокомплекс-БТУ, Органік-баланс. У процесі досліджень застосовували загальноприйняті методи.

Аналіз експериментальних даних досліджень за 2019-2020 рр., щодо вивчення впливу дії біопрепаратів на показники посівних якостей насіння, насінневого матеріалу 2018-2019 рр. врожаю свідчить, що вони істотно не змінюються залежно від варіантів досліджень (способів застосування біопрепаратів), а в більшій мірі залежать від сортових особливостей та варіюють без певних чітких закономірностей.

Польова схожість насіння показує здатність насінневого матеріалу формувати вегетативні органи в природних умовах. Кількість рослин

на одиниці площі є одним з ефективних діючих факторів, що регулює використання вологи, світла та інтенсивність асиміляційного процесу, формування врожаю. В умовах звітного періоду польова схожість насіння озимих культур була невисокою. Так, у контрольному варіанті цей показник становив у сортів жита озимого 317 і 322 рослин на м² (70,3 і 71,4%), у сортів тритикале озимого – 334 і 344 рослин на м² (74,2 і 76,3%). В інших варіантах, залежно від способів використання біопрепаратів та сорту показник польової схожості насіння варіював в межах статистичної похибки та становив у жита озимого на рівні 310-329 шт/м², у тритикале озимого 334-353 шт/м². Також слід відмітити вищу польову схожість у жита озимого сорту 'Сіверське' на 0,5-3,7% порівняно з сортом 'Інтенсивне 99' та у тритикале озимого сорту 'Поліський 7' на 0,3-3,4% порівняно з сортом 'Мольфар' та залежала від застосування біопрепаратів.

Густота рослин перед збиранням більше залежала від фактору сорту, ніж від післядії біопрепаратів і також несуттєво варіювала без певних чітких закономірностей в обох досліджуваних культурах.

За період вегетації спостерігається тенденція до того, що виживаність відносно контролю на всіх варіантах досліджень знаходилась в межах статистичної похибки. Тобто, біопрепарати та способи їх застосування не впливають на виживаність рослин за період вегетації в потомстві. Це саме стосується і використання хімічного протруйника. Зафіксовано лише вплив фактору сорту в посівах тритикале озимого. У сорту Поліський 7 показники виживаності в середньому по варіантах були вищим на 2,0-5,8% до сорту 'Мольфар'. Також, в цілому жито озиме забезпечило краще виживання рослин за вегетацію порівняно з тритикале озимим на 6,5-9,3%.

Встановлено, що польова схожість та густота рослин перед збиранням більше залежать від індивідуальної реакції сортів на післядію біопрепаратів в обох досліджуваних культурах.